

Матюха Галина¹,
Азізова Ханума², здобувач ОС «Магістр»
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
¹galinamatyukha61@gmail.com
¹<https://orcid.org/0000-0002-2310-9901>

ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ АНГЛОМОВНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ

***Summary.** The article deals with the issues of writing while teaching English as a foreign language. The paper observes development of English writing skills as a pedagogical phenomenon, defines and characterizes principles of teaching this kind of speaking activity, particularly indicating that principles of teaching are the basis of the teaching process. The paper also highlights that adherence to principles in the foreign language classroom environment greatly affects students' level of English language.*

***Key words:** writing, English writing skills, principles of teaching, a foreign language, the the teaching process.*

Писемне мовлення як різновид мовленнєвої діяльності має свої специфічні особливості. Воно є метою навчання іноземної мови, засобом мовної та освітньої підготовки учнів, засобом виховання та формування внутрішнього духовного світу учнів та розвитку їх творчості. Писемне мовлення є одним з найважливіших каналів пізнання іншомовної культури, передбачає взаємодію всіх мовленнєвих аналізаторів. Як активний і продуктивний вид мовленнєвої діяльності писемне мовлення передбачає вміння кодувати інформацію з урахуванням графічного каналу зв'язку. Породження писемного повідомлення відбувається в три етапи, воно має складну структуру, розгорнуте, послідовне, логічно побудоване [5].

Як і до всіх інших видів мовленнєвої діяльності, до писемного мовлення висуваються певні вимоги. В Програмі [4] зазначені вміння, якими випускники закладу середньої освіти мають оволодіти по завершенню шкільного курсу. До них відносять уміння в найбільш типових ситуаціях буденного спілкування написати твір з теми; написати зарубіжному другові листа, вітальну листівку; заповнити анкету; написати коротке повідомлення, скласти нотатки для себе або інших людей; скласти і заповнити план тексту; занотувати прочитане чи почуте; написати реферат, повідомлення тощо) [1; 4]. Зазначені особливості писемного мовлення обумовлюють певні труднощі в процесі створення писемного повідомлення. Цих

труднощів можна уникнути, якщо освітній процес в старшій школі будувати на сучасних *принципах* навчання іноземної мови.

Згідно з класифікацією Р.Мартінової та О.Савченко, до принципів, які співвідносяться з метою навчання, належать: принцип всебічного розвитку особистості, принцип цілісності освітнього процесу, принцип природовідповідності, принцип забезпечення фізичного та емоційного добробуту учнів [2, с. 47-54].

Будь-яка освітня діяльність сприяє розвитку особистості. Писемне мовлення формує логіку людини, вміння викладати думки послідовно, дотримуючись правил граматики. Принцип природовідповідності відіграє важливу роль, адже передбачає організацію освітнього процесу відповідно інтересів, запитів і вікових особливостей учнів. Саме врахування вікових особливостей старшокласників і рівня їх мовленнєвого розвитку дозволяє підібрати не лише навчальний матеріал відповідної складності, але й методи і прийоми подачі, відпрацювання і контролю засвоєння цього матеріалу.

Принцип забезпечення фізичного та емоційного добробуту учнів зобов'язує вчителів будувати «комфортне» навчальне середовище, в якому в старшокласників виявлятиметься бажання брати активну участь в освітньому процесі.

До принципів, що співвідносяться зі змістом навчання, науковці відносять принцип науковості, принцип усвідомленості, принцип доступності, принцип зацікавленості, принцип системності, принцип послідовності та перспективності [2, с. 54-75; 3, с. 207-210].

Принцип науковості є провідним в освіті, адже вся інформація, отримана учнями на уроках, повинна мати наукову основу і бути науково доведеною. Тому, добираючи навчальний матеріал до уроку, вчителю слід відповідально відноситися до нього, не пропонувати старшокласникам неперевіраних на достовірність фактів і вчити їх так само підходити до відбору цікавої інформації. Принцип усвідомленості допомагає старшокласникам в свідомому оволодінні іншомовними знаннями, навичками і вміннями.

Принцип доступності є супутнім до принципу природовідповідності і вимагає

від вчителів відбирати навчальні матеріали, а також методи і прийоми навчання відповідно мисленнєвих можливостей і розумових здібностей старшокласників.

Принцип послідовності та перспективності потребує від вчителів чіткої організації навчання, поступового ускладнення матеріалу та передбачення перспективності в його використанні. Принцип системності сприяє оволодінню навчальним матеріалом в цілому через засвоєння його окремих елементів.

Принцип зацікавленості є одним з головних в методиці навчання будь-якого предмету, не лише іноземної мови, адже відповідає за мотивацію і має пробуджувати в учнів бажання до оволодіння новим навчальним матеріалом, до удосконалення набутих ними іншомовних навичок і вмінь, до розвитку мовленнєвих здібностей тощо.

До принципів, що в методиці співвідносяться зі способом організації навчання належать: принцип індивідуалізації та диференціації навчання, принцип мотиваційного забезпечення навчання, принцип співробітництва, принцип наочності [2, с. 47-49], принцип взаємопов'язаного навчання всіх видів мовленнєвої діяльності, принцип комунікативності, принцип врахування рідної мови, принцип домінуючої ролі вправ, принцип усного випереджального курсу [3, с. 51-56].

Принцип індивідуалізації та диференціації навчання передбачає врахування вчителем розумових і фізичних особливостей кожного учня, розробку завдань та видів діяльності відповідно. На особливу увагу в застосуванні цього принципу заслуговує навчання старшокласників з особливими освітніми потребами.

Принцип мотиваційного забезпечення навчання реалізується через обрані вчителем методи і прийоми навчання і допомагає йому підтримувати зацікавленість і бажання учнів співпрацювати упродовж всього уроку. Врахування педагогом принципу співробітництва привчає старшокласників працювати в команді, вчить прислухатися до думки інших, розподіляти ролі і завдання, брати на себе відповідальність за їх вирішення.

Організація навчання будь-якого предмету, не лише іноземної мови, неможлива без врахування принципу наочності. Психологи стверджують, що для того, щоб інформація була якомога краще і міцніше засвоєна учнями, особливості

людської пам'яті вимагають від вчителів залучення до освітнього процесу всіх можливих психічних подразників. Переконливим фактом є те, що чим більше подразників бере участь в процесі запам'ятовування, тим краще засвоюється матеріал. Крім того, люди різняться способом запам'ятовування. У одних краще розвинена зорова пам'ять, у інших – слухова тощо. Отже, спиратися на уроці під час опрацювання навчального матеріалу лише на один вид пам'яті є суттєвою помилкою педагогів.

Серед принципів, що співвідносяться з результатом навчання, виокремлюють принцип міцності та практичності знань, умінь та навичок, принцип здатності до самонавчання та принцип повного засвоєння матеріалу [2, с. 73-75].

Принцип міцності та практичності знань, умінь та навичок є важливим для освітнього процесу, адже продовження навчання і ознайомлення старшокласників з новим матеріалом не дасть бажаних результатів, якщо попередній матеріал не було міцно засвоєним. Вибіркові знання учнів не складатимуть необхідну основу для подальшого засвоєння і удосконалення знань. Проте, таке засвоєння, крім міцності, має передбачати повне оволодіння інформацією, тому необхідним в освітньому процесі є врахування принципу повного засвоєння матеріалу.

Всі зазначені принципи складають основу навчання писемного мовлення. Їх виділення спонукає до визначення методів навчання цього виду мовленнєвої діяльності. Вибір відповідних до обраних принципів методів надають можливість досягти цілі, реалізувати зміст навчання та спрямувати пізнавальну діяльність учнів старшої школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011> (дата звернення 03.10.2020).
2. Мартинова Р.Ю. Цілісна загально дидактична модель змісту навчання іноземних мов. К.: Вища школа, 2004. 454с.
3. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: [підручник] / [С. Ю. Ніколаєва, О. Б. Бігич, Н. О. Бражник та ін.]. [вид. 2е, випр. и переробл.]. К.: Ленвіт, 2002. С. 38-42.
4. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів та спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов / [Кер. В. Г. Федько]. К.: Перун, 2005. 80 с.
5. Ur P. A course in language teaching: practice and theory. Cambridge University Press. 2009. 375 p.